

קיץ 1944 – כאן השחרור ושם גיהנום

The Summer of '44: Liberation for Some, Hell for Others

It wasn't long after we escaped from the first bunker to the second that a farmer... turned us and other Jews hiding in the area in...

Wanda Wincygster, Boryslaw survivor, *Memories*

By the summer of 1944, the German army was in retreat, as the Allied forces waged air strikes in the area and the front moved westward. The *Aktionen* in Boryslaw and Drohobycz continued, targeting the Jews still in hiding. Those captured were either killed on the spot or brought to Mraźnica, and later transported to either the Plaszow or Auschwitz concentration camps. The last transport from Boryslaw pulled into Auschwitz in early August, at the same time the Drohobycz region was being liberated.

לא חלף זמן רב מאז שנמלטנו מן הבונקר הראשון אל השני ואיכר... הסגיר אותנו ויהודים נוספים שהסתתרו בסביבה...

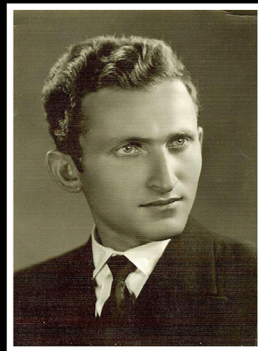
ונדה וינציגסטר, ניצולה מבוריסלב, זיכרונות

בקיץ 1944 נעה החזית מערבה בעוד כוחות הברית תוקפים מן האוויר את הצבא הגרמני הנסוג. האקציות בדוהוביץ' ובוריסלב נמשכו במטרה לחסל את היהודים ששרדו במקומות מסתור. אלה שנתפסו, נרצחו במקום או הועברו למחנה מרז'ניצה ומשם נשלחו לפלאשוב או אושוויץ. המשלוח האחרון יצא מבוריסלב לאושוויץ בראשית חודש אוגוסט, סמוך לשחרור.

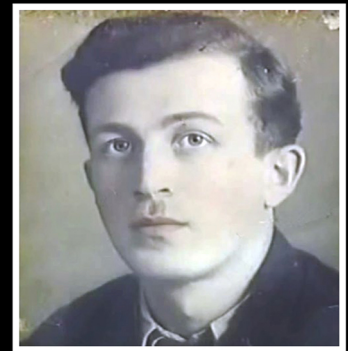
מחבוא שנתגלה מתחת לכולובי שפנים

Ransacked belongings from a hideout under a rabbit hutch

מרסל דרימר, נאלץ ללמוד מחדש ללכת לאחר שהוחבא בחפירה בחווה של סביניסקי ליד דוהוביץ'

After hiding underground at the Sawinski family farm near Drohobycz, Marcel Drimer had to relearn how to walk

מרדכי מרקל, ברח מן המשלוח האחרון לאושוויץ

Mordecai Markel – escaped from the last transport from Boryslaw to Auschwitz

We had a dilemma: maybe we should have stayed in for one more day in case the front changed again. But we couldn't stay there a minute longer. We came out and I remember the bright light. People looked at us as if we came from a different planet.

Aharon Weiss, Boryslaw survivor, *Three Stories of Galicia*

Drohobycz was liberated on August 6, 1944 and Boryslaw a day later. Survivors gradually emerged from local hideouts and forest bunkers. Elated and dazed at the same time, they spent their first days of freedom seeking lodging and searching for loved ones. In most cases, their efforts were in vain.

הייתה לנו ממש דילמה: אולי צריך להישאר שם עוד יום אחד למקרה שהחזית שוב תשתנה. אבל לא היינו מסוגלים להשאר אפילו דקה נוספת. ואני זוכר את האור הבהיר. אנשים הביטו בנו כאילו הגענו מכוכב אחר.

אהרון וייס, ניצול מבוריסלב, שלושה סיפורים מגליציה

דוהוביץ' שוחררה על ידי הצבא האדום ב-6.8.1944, ובוריסלב יום אחר כך. ניצולים החלו לצאת בהתרגשות והלם מתוך מקומות המסתור ומן היערות. בימי החופש הראשונים הם ניסו לחפש בית ולמצוא את יקיריהם, ברוב המקרים לשווא.

דולק שפיכר – נשלח מבוריסלב לפלאשוב ולמטהאוזן-גוזן. שוחרר במאי 1945

Dolek Speicher – sent from Boryslaw to Plaszow to Mauthausen-Gusen – liberated in May, 1945

איגור קלינג נשלח מבוריסלב לפלאשוב ביוני 1944 ומשם לגרוס-רוזן ואחר כך לבית החרושת של שינדלר בברונליץ. שוחרר במאי 1945

Igor Kling – sent from Boryslaw to Plaszow, June 1944 – to Gross Rosen and then to Schindler's relocated factory in Brünnlitz, liberated in May, 1945.

מחנה הריכוז בפלאשוב, 1944

Plaszow Concentration Camp, 1944

[In Auschwitz] incredible though it may sound, I felt quite relieved to be there. The previous period in Boryslaw had been much harder... The many painful experiences – the loss of so many family members, the struggle to save those remaining – had drained my strength.

Bella Brawer-Tepper, Drohobycz survivor

Between July-October, in the wake of the liquidation of Plaszow, survivors were sent to other concentration camps, notably Auschwitz, Stutthof, Flossenbürg, Gross Rosen, Dachau and Mauthausen. Many perished in the 9 months between 7.8.1944 and 7.5.1944.

[באושוויץ] למרבה האבסורד, הרגשתי הקלה. התקופה האחרונה בבוריסלב הייתה קשה כל כך... האירועים הכואבים – אובדנם של בני משפחה רבים כל כך, המאבק היום-יומי להציל את הנוותרים – כילה את כוחותיי.

בלה ברוור-טפער, ניצולה מדוהוביץ'

בחודשים יולי-אוקטובר, בעקבות חיסול פלאשוב, נשלחו הניצולים למחנות הריכוז אושוויץ, שטוטהוף, פלוסנבורג, גרוס-רוזן, דכאו ומטהאוזן. רבים מהם מתו במהלך תשעת החודשים שבין 7.8.1944 ל-7.5.1945.